

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. I. Variæ Brutorum Species.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

Regem anno 1560. primus omnium tabacum in Gallias attulerit. Quamvis autem planta hæc purget cerebrum, atque etiam antidotum sit adversus aërem contagiosum, quod vel ex eo patet, quia ex eo tempore, quo milites tabaco utuntur, inter ipsos pestis non adeò grassatur; si tamen nimis copiosè adhibeatur, tunc memoriæ nervos debilitare dicitur, atque etiam stomacho, pulmonibus, & ipsi cerebro nocere.

9. Quædam plantæ vermes enecant, ut absinthium, amygdalæ amaræ, aloë, allia, myrrha, &c. quædam venenosæ sunt, ut colchicum, cicuta &c. quædam econtra antidoti virtute pollent, ut angelica, ruta, morsus diaboli, carthus benedictus, calendula, &c.

10. Quæ ad cibariam rem pertinent, coquos consule: fat erit dicere, panem triticeum rectè præparatum & coctum pro optimo omnium cibo haberi, quia satis facilè concoquitur, & in bonum chylum abit. Quod autem vulgò dicitur: panis repletio pessima: aliqui ita intelligunt, quod, qui nauseam habent circa panem, pessimam corporis constitutionem habeant; nausea enim illa seu repletio signum est oppletionis pessimorum humorum.

11. Aliquæ vulnera curant, ut dictamnium, quod ex inflicto vulnere ferrum educit, quia vulnus laxat, unde ferrum suo pondere cadit.

12. Calamintha feles recreat; fraxinus & ruta serpentes abigunt.

13. Planta, Pudica dicta, ad tactum hominum illico contrahitur, quia halitu humano ejusdem fibrillæ constringuntur: quidam flores solem sequuntur, ut heliotropium: Arbor Japonica ferro mirè gaudet &c.

14. Denique prætereundus non est cortex Indicus, Chinkina dictus, qui exsiccatus & in pulverem redactus contra quartanæ & tertianæ diurnos insultus tantæ virtutis est, ut jam remedium sit tritum & vulgare. Cortex amarus est, multoque igne constat & acidis: hinc sanguinem & humores vitiatos purgat, & materiam fermenti febrilis dissipat. Si tamen frequentior sit ejusdem usus, præsertim in iis, qui debiliore sunt stomachi, periculum est, ne curando febrim, hydropisim procreet.

His adde arborem, non ita pridem in Lodovisiana ad Mississipi, detectam, cujus folia à Palacharum Natione Palachina dicuntur: sumuntur uti herba Thè, sed in dupla dosi, & miram habent virtutem; appetitum excitant, purificant sanguinem, bilem & pituitam evehunt, lassitudinem absterunt, optima sunt contra calculum & arthritidem, ut habetur in novissimis relationibus.

Coçolate, si compositum sit genuinum, laudatur à Purchatio non modò uti decoctum gratissimum, sed etiam ut capiti, stomacho, cæterisque partibus vitalibus amicissimum, quod crudos humores emendat, amissas vires reparat, curas abigit &c.

C A P U T II.

De Vita Brutorum.

§. I.

Varie Brutorum Species.

Generalis eorum divisio est in terrestria, aquatilia & volatilia, prout nempe vel terram, vel mare, vela aërem incolunt: nullius autem habitatio

L 1

ignis

ignis est; quod enim de salamandra dicitur, quasi igne nutriretur, fabula est: quanquam admitti possit cum viro rerum physicarum curioso, qui nobis Harlemi in sua pinacotheca aliquot salamandras ostendit, eas diutius, quam alia animalia, posse in flamma subsistere. Terrestria, vel sunt quadrupedia, vel reptilia, vel insecta. Prima quatuor incedunt pedibus, eaque sunt vel maiora, ut elephas, equus: vel media, ut canis, felis: vel exigua, ut talpa, forex. Reptilia sunt, quae rependo promoventur, ut serpentes, lumbrici, limaces. Serpentes per spiras reptant, quarum anteriores porriguntur, corpusque extendunt, dum posteriores consistunt, & corpus contrahunt ac colligunt: Lumbrici verò & limaces repunt undulatum. Insecta sunt omnis generis animalcula imperfecta tam reptilia quam volantia, uti vermes, erucæ, scarabæi: dicuntur annulosa vel insecta, quia etiam si secentur, utraque pars plerumque adhuc movetur, quasi esset insecta, ut patet in vermibus; cum econtra animalia perfecta, in quibus nempe bene formata sunt membra ac distincta, atque etiam ad hominis similitudinem magis accedentia, si dividantur, partes nec moventur, nec aliud vitæ dant indicium. Insectis addi possunt Zoophyta, quæ media videntur inter plantas & bruta, uti ostrea, sponsia. Quadrupedia porro subdividuntur in carnivora & herbivora: in solipeda, quorum ungula tota continua est: in bisulca, in quibus ungula finditur: in multifida, in quibus pes in digitos est discretus: in cornuta, setigera, villigera, lanigera, aculeigera, domestica, sylvestria, &c. quæ nemo ignorat.

Inter volatilia primatum tenere dicitur aquila: rursus variæ sunt eorum species: aliæ prædatrices & carnivoræ, ut corvus, accipiter: aliæ vermivoræ, ut lusciniæ, upupa; aliæ baccivoræ, ut turdus, merula: aliæ granivoræ, quarum aliæ canoræ, ut canaria; aliæ loquaces, ut psittacus, pica. Aves omnes geminis instructæ sunt pedibus, nec tantum volando, sed etiam ambulando se movent: quod enim de ave paradisi vulgò memoratur; nempe eam esse pedibus orbatam, semperque in aëre suspensam manere, donec in terras decidat mortua, fabula est. Quod autem volucres quædam possint indefinenter volando Mediterraneum vel Oceanum transmittere, non est credibile, nisi ubi est fretum aut distantia non adeo magna; hinc si à longè insulas non detegant, revertuntur; si invenient, in illis quiescunt: hoc modo credunt aliqui, coturnices ex Africa & insulis Mediterranei stas temporibus turmatim adventare in Italiam: subinde etiam in naves se demittunt, volentes potius fieri præda hominibus, quam piscibus. Quædam singulis annis solum mutant, aëremque temperatorem quærunt, ut grues, ciconiæ, turdi.

Aquatilium innumeræ sunt species, in quibus principatum tenent Balæna & Delphinus. Inter pisces alii sunt maritimi, alii fluviatiles, alii lacustres. Alii anadromi, quasi excursores, qui scilicet stas temporibus è mari in flumina excurrunt, ut sturio, salmo, alosa. Quidam pelagii dicuntur, eoquod mediis maris aquis gaudeant, ut tinnus: quidam saxatiles, quod inter saxa degant. Alii squamis, alii cute vestiuntur: quidam sunt vivipari, ut Delphinus & Cete, quibus idcirco mammarum turgent; alii sunt ovipari. Sunt & plures monstrosi, ut hypopotamus, seu equus marinus, de quibus passim Historici & Poëtarum fabulæ, quales sunt Sirenes, Tritones. Sunt & Amphibia, id est, animalia media inter terrena & aquatilia, quæ in mari & in terra vivunt, tales sunt Crocodilus, testudo, castor. Quæ sagacitatem brutorum attinent, satis intelligi possunt ex Contempl. III. ubi ostendimus, quæ ratione bruta agant propter finem.

Proprietates aliæ brutorum intelligi quoque possunt ex iis, quæ dicta sunt de

de variis concretionibus in visceribus terræ & plantis: uti enim in plantis pro diversitate soli, climatis, organorum & earum naturæ, præparantur diversi succi, olea, resinæ, sales & alia mortalibus utilissima; sic etiam in animali corpore pro diversitate alimentî, organorum, & naturæ bruti, multiplici fermentatione, circulatione, percolatione, concoctione elaborantur similia, ita ut partes ferè omnes, ossa, cornua, viscera, adest, pili, humores, & quandoque ipsa excrementa, suos profundant sales, succos, pulveres, olea, magno hominibus usui. Id habent animalia quoque venenata: sic vipera, quæ morfu suo nocet viva, mortua prodest in plurimis, præsertim ratione sui salis volatilis subtilissimi. Idem cum proportionem dicendum de corpore humano, in quo adest & alia suos habent usus: sic in cranio, velut in alembici naturalis capite sublimatur & colligitur sal volatile in copia, &c.

§. II.

An animæ brutorum sint divisibiles?

PRIMA sententia tenet omnes animas, exceptâ rationali, divisibiles esse: ita Suarez & Scotus cum suis teste Pontio Disp. 1. de anima q. 8. Secunda vult animas brutorum saltem perfectorum indivisibiles esse, ita Thomistæ communiter. Tertia docet, omnes omnium animalium animas indivisibiles esse. Ita P. Maurus, Desquirois, &c. Ego hic duntaxat afferam rationes in utramque partem, permittens quæstionis decisionem aliorum iudicio.

Itaque, quod omnes animæ materiales divisibiles sint, suadetur 1. In plantis, de quibus vix est dubio locus; utique enim furculus abscissus, si terræ vel trunco inferatur, vivit & excrescit in arborem, priore, unde decerptus est, remanente viva: ergo utrinque datur vita, consequenter & anima, quæ proinde divisibilis est. 2. Eadem ratio videtur habere locum in brutis imperfectis; nam si vermis aut lacerta bissecetur, videmus utramque partem aliquamdiu, imò sat longo tempore sese movere, aut etiam currere, sentire, sique pungatur, in locum doloris se contorquere: ergo signum est, dari utrinque principium vitale; consequenter anima, quæ naturaliter replicari non potest, fuit simul cum corpore divisa; quod enim nova in alterutra parte producat, jure merito figmentum appellat Toletus. Quod si dicas, motus istos non provenire ab anima, sed à spiritibus residuis, sicut in capite hominis amputato, aut corde avulso cernere est; Respondebunt illi, magnam esse disparitatem inter motus partium hominis, qui brevissimo tempore durant, nec sunt spontanei & locales in quamcunque partem cum sensationis indicio; & inter motus partium animalis insecti. Certè S. Aug. Lib. de quant. animæ c. 31. miratur vermem oblongum & multipedem in plures partes divisum, ita se in omnem partem movisse ac vixisse, ut nisi, quod factum erat, scivisset, totidem novos vermes seorsim natos credidisset. Idem testatur alius de scarabæo cornuto, cujus caput avulsum post plures horas irritatum laxabat cornua, vehementerque stringebat, corpore reliquo hinc inde obambulante. Quis jam credat, in hujusmodi partibus divisis animalium pigrorum & inertium tantam esse spirituum copiam, aut hanc sufficere ad motus tam perfectos, aut si hoc credat, quomodo probabit contra Cartesium illos non sufficere, dum animal est integrum, sine anima?

Hinc 3. Idem suadetur de brutis perfectis, quia ex eo, quod patet, argu-